

เรื่อง ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดตาก

รายละเอียด

ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดตาก "ผ้าลายดอกเสี้ยว"

ประวัติความเป็นมา

“ผ้าลายดอกเสี้ยว” จังหวัดตาก เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2548 โดยผู้ว่าราชการจังหวัดตากในสมัยนั้น นายสุวัฒน์ ตันประวัติ ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก ได้มีแนวคิดในการสร้างผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดตาก โดยได้จัดประกวด และออกแบบลายผ้าทอพื้นถิ่นที่มีดอกเสี้ยวดอกขาว ปรากฏอยู่บนผืนผ้าสีม่วง ซึ่งเป็นสีประจำจังหวัดตาก และผลงานที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ ได้แก่ ผ้าทอของนางบัวหลวง อุดร กลุ่มผ้าทอกะเหรี่ยงประยุกต์ เป็นผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP จากตำบลแม่สอง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

ต่อมาเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2565 นายสมชัย กิจเจริญรุ่งโรจน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก จึงได้ประกาศให้ “ลายดอกเสี้ยว” เป็นลายผ้าประจำจังหวัด เพื่อนำไปสู่ความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดตากต่อไป

ข้อมูลการขึ้นทะเบียน

กลุ่มผ้าทอผ้าพื้นบ้านกะเหรี่ยงประยุกต์ มีสมาชิกเป็นสตรีชาวปากะญอ ในพื้นที่ตำบลแม่สอง จำนวน 17 หมู่บ้าน รวมตัวกัน จำนวน 30 คน โดยมีนางบัวหลวง อุดร เป็นประธานกลุ่ม และได้ขึ้นทะเบียนผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP ตั้งแต่ ปี 2545 และได้นำผ้าพื้นถิ่นเข้าคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย OTOP Product Champion : OPC โดยได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ ระดับ 4 ดาว ในปี พ.ศ. 2549

รายละเอียดการทอผ้า

การทอผ้าของกลุ่มผ้าทอกะเหรี่ยงประยุกต์ เป็นการทอผ้าแบบยกดอก หรือยกลาย เพื่อให้ได้ลายดอกเสี้ยวสีขาวมีความโดดเด่นเมื่ออยู่บนพื้นผ้าสีม่วง ในการทอผ้าแต่ผืน ผู้ทอต้องอาศัยความใจเย็น มีสมาธิ มีความอดทน ความละเอียดอ่อนประณีต จึงจะได้ผ้าที่มีความงดงามทั้งผืน อีกทั้งยังนำภูมิปัญญาของชาวปากะญอในการทอผ้า การรักษาเส้นฝ้ายให้นุ่ม และการรักษาสีให้คงทนตามภูมิปัญญาดั้งเดิม

นอกจากการทอผ้าตามภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดกันมาแล้ว ผ้าทอปากะญอ ลายผ้าแต่ละลายนั้นยังสื่อถึงความเป็นธรรมชาติจนเป็นที่ยอมรับในเรื่องของลวดลาย และความเป็นอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของชาวกะเหรี่ยงปากะญอ ที่อาศัยป่า รักษาป่า และอนุรักษ์ป่า จนสามารถพัฒนาลวดลายต่าง ๆ ลงบนผ้าและให้มีความโดดเด่น จนนำไปสู่การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาพื้นถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

แรงบันดาลใจของผู้คิดค้นผ้าลายดอกเสี้ยว

นางบัวหลวง อุดร (ป้าอึ้ง) เดิมเป็นคนจังหวัดกำแพงเพชร เมื่อปี พ.ศ. 2524 เข้ามาอยู่ในพื้นที่ของตำบลแม่สอง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยเข้ามาทำเหมืองแร่ดีบุก จนถึงปี 2531 เหมืองแร่ดีบุก ในพื้นที่ตำบลแม่สอง ได้หมดสัมปทาน และปิดตัวลง นางบัวหลวง อุดร (ป้าอึ้ง) เห็นว่าพื้นที่ของตำบลแม่สองมีความอุดมสมบูรณ์ และสามารถทำการค้าขายได้เป็นอย่างดี

ตำบลแม่สอง ตั้งอยู่บนถนนสาย 105 แม่สอด – ท่าสองยาง – แม่สะเรียง อีกทั้งยังเป็นเส้นทางแสวงบุญของผู้มีจิตศรัทธาเกจิอาจารย์ ครูบาสร้อยแห่งวัดมงคลคีรีเขตร์ ประชากรส่วนใหญ่ของตำบลแม่สอง อำเภอท่าสองยาง นั้นเป็นชาวไทยเชื้อสายปากะญอ ซึ่งสตรีชาวปากะญอ จะมีพื้นฐานการทอผ้า ในการทอก็เอวโดยได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าจากบรรพบุรุษ นางบัวหลวง อุดร (ป้าอึ้ง) จึงมีความคิดรวมกลุ่มสตรีชาวปากะญอ ในพื้นที่จัดตั้งกลุ่มทอผ้าในชื่อ “กลุ่มผ้าทอกะเหรี่ยงประยุกต์” ในช่วงแรก ลายผ้าที่ทอนั้นเป็นลายพื้นเมืองของชาวปากะญอ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้ จึงได้คิดค้นลายใหม่ใหม่ขึ้นโดยใช้ดอกเสี้ยว ซึ่งเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดตาก ลักษณะเป็นช่อที่ชอกใบและปลายกิ่ง ดอกมีลักษณะ 5 กลีบคล้ายดอกกล้วยไม้มีกลิ่นหอมอ่อนๆ ออกดอกตลอดปี โดยออกแบบลายดอกเสี้ยวแบบแรกขึ้นในปี 2546 และต่อมาได้มีการพัฒนาแบบลายใหม่ ซึ่งเป็นลายปัจจุบัน

การรณรงค์ส่งเสริมการแต่งกายผ้าไทย “ม่วงเมืองตาก”

ปี พ.ศ. 2563 ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก ได้มอบหมายให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก จัดทำโครงการรณรงค์ส่งเสริมการแต่งกายผ้าไทย “ม่วงเมืองตาก” อย่างยั่งยืน จังหวัดตาก ประจำปี 2563 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการแต่งกายผ้าไทยและผ้าพื้นเมือง ถ่ายทอดความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดตาก และประชาสัมพันธ์ให้เกิดกระแสความนิยมการแต่งกายด้วยผ้าไทยและสีประจำจังหวัด โดยเน้นในกลุ่มข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพทอผ้าของชุมชน ผู้ประกอบการ OTOP ในทุกอำเภอของจังหวัดตาก มีรายได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น และได้เชิญชวนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ร่วมส่งเสริมการแต่งกายผ้าไทย “ม่วงเมืองตาก” อย่างยั่งยืน ด้วยการสวมใส่ผ้าไทยสีม่วงทุกวันอังคาร เป็นต้นมา

ต่อมาในปี พ.ศ. 2565 นายสมชัย กิจเจริญรุ่งโรจน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก ได้รณรงค์ให้ทุกภาคส่วนสวมใส่ทุกวัน และเชิญชวนให้พี่น้องประชาชนชาวจังหวัดตาก สวมใส่ผ้าไทยโทนสีฟ้าทุกวันศุกร์ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เนื่องในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 90 พรรษา 12 สิงหาคม 2565

การประกวดภาพถ่ายภายใต้หัวข้อ “ใส่ผ้าไทยไปเที่ยวเมืองตาก”

กิจกรรมประกวดภาพถ่าย ในหัวข้อ “ใส่ผ้าไทยไปเที่ยวเมืองตาก”ปี พ.ศ. 2564 จังหวัดตาก โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก ได้บูรณาการร่วมกับชมรมแม่บ้านมหาดไทยจังหวัดตาก จัดกิจกรรมประกวดภาพถ่าย ในหัวข้อ “ใส่ผ้าไทยไปเที่ยวเมืองตาก” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของจังหวัดตากให้เป็นที่รู้จัก และส่งเสริม สืบสานการแต่งกายผ้าไทยสีม่วง อัตลักษณ์ของจังหวัดตาก รวมทั้งช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก ส่งเสริมรายได้ให้แก่ชุมชนกลุ่มทอผ้าและผู้ประกอบการผ้าทอ และผ้าไทยในทุกอำเภอของจังหวัดตาก มีรายได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

กิจกรรมร่วมพลังสตรีจังหวัดตาก ส่งเสริมอัตลักษณ์ผ้าถิ่นไทยสู่สากล

วันที่ 8 มีนาคม 2565 จังหวัดตาก จัดงานวันสตรีสากล "รวมพลังสตรีจังหวัดตาก ส่งเสริมอัตลักษณ์ผ้าถิ่นไทย สู่สากล" เนื่องในวันสตรีสากล เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนให้สตรีมีบทบาทในสังคม การเสริมสร้างความเสมอภาคระหว่าง ชาย-หญิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรี รวมทั้งเป็นการสืบสานพระราชปณิธานสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย อนุรักษ์ผ้าไทยให้คงอยู่คู่แผ่นดิน พร้อมทั้งจัดงานเดินแฟชั่นโชว์ผ้าไทย ผ้าพื้นถิ่นในจังหวัดตาก ณ หอประชุมศาลากลางจังหวัดตาก

การพัฒนาต่อยอดผ้าทอลายดอกเสี้ยว

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

จังหวัดตาก ได้นำผ้าลายดอกเสี้ยวมาพัฒนาต่อยอดในรูปแบบผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Product of Thailand : CPOT) สร้างเป็นสินค้าเชิงพาณิชย์ในรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้า ผ่านการออกแบบและพัฒนารูปแบบ เพื่อเพิ่มคุณค่า บ่งบอกอัตลักษณ์ เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในรูปแบบของ boxset ประกอบไปด้วย แมส กระเป๋าใส่ธนบัตร หมวกปักเกี๊ยะ ที่ใส่ขวดเจลแอลกอฮอล์ บรรจุอยู่ในกล่องใบลาน และกระเป๋าถือสุภาพสตรี โดยจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ www.cpotshop.com

การพัฒนาต่อยอดผ้าทอ ลายดอกเสี้ยว

ปี พ.ศ. 2565 จังหวัดตากมอบหมาย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก จัดอบรมส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาการทอผ้าด้วยกี่เอวของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ลายดอกเสี้ยว ตามแนวนโยบายฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงจังหวัดตาก ประจำปี พ.ศ. 2565 เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 90 พรรษา 12 สิงหาคม 2565 ณ พื้นที่ตำบลช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยนำลายดอกเสี้ยว ทอลงผืนผ้าด้วยภูมิปัญญาการทอผ้าด้วยกี่เอวของชาวกะเหรี่ยง รวมถึงการนำผ้าปักลายดอกเสี้ยวของชาวม้ง ไปพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ผสมผสานลงในผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง ซึ่งเป็นผ้าพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ จังหวัดตาก เพื่อส่งเสริมให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ช่วยสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน

คำสำคัญ : ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดตาก ผ้าลายดอกเสี้ยว

ที่มา : สมาคมแม่บ้านมหาดไทย. (2565). หนังสือ ๗๖ จังหวัดร้อยดวงใจสืบสานผ้าเอกลักษณ์ไทยดำรงไว้ในแผ่นดิน ลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัด. กรุงเทพฯ: บริษัทอัมรินทร์พรินติ้ง แอนด์พับลิชิ่ง จำกัด.

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2025-05-26

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=2295&code_db=610007&code_type=TK001